

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska (przewodniczący)

SSN Tomasz Artymiuk (sprawozdawca)

SSN Marek Pietruszyński

Protokolant Katarzyna Wępa

w sprawie **W. J. K. (K.)**

skazanego wyrokiem łącznym,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 5 marca 2024 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego

od prawomocnego wyroku łącznego Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 9 kwietnia 2021 r., sygn. akt IV K 200/20,

w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w pkt. I jego części dyspozytywnej,

uchyla wyrok łączny w zaskarżonej części (pkt I wyroku) i na podstawie art. 572 k.p.k. postępowanie w tym zakresie umarza, obciążając w tej części Skarb Państwa kosztami procesu.

[PGW]

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Gdańsku w postępowaniu o sygn. akt IV K 200/20 procedował w sprawie W. K. skazanego prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku z dnia 16 sierpnia 2013 r., w sprawie o sygn. akt II K 855/13, za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. popełnione w dniu 13 lipca 2013 r., na karę grzywny w wymiarze 60 stawek dziennych po 10 złotych każda (kara grzywny została wykonana);
2. Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku z dnia 17 kwietnia 2014 r., w sprawie o sygn. akt II K 203/14, za przestępstwo z art. 193 k.k. popełnione w dniu 3 listopada 2013 r., na karę ograniczenia wolności w wymiarze 6 miesięcy wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w stosunku 20 godzin miesięcznie (kara ograniczenia wolności została wykonana);
3. Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku z dnia 14 kwietnia 2015 r., w sprawie o sygn. akt XI K 571/14, za przestępstwo z art. 284 § 2 k.k. popełnione w nieustalonym dniu w styczniu 2014 r., na karę pozbawienia wolności w wymiarze 10 miesięcy z zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat próby oraz karę grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych po 10 złotych każda (kara grzywny została wykonana);
4. Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku z dnia 12 marca 2015 r., w sprawie o sygn. akt II K 591/14, za przestępstwo z art. 190a § 1 k.k. popełnione w okresie od 23 września 2013 r. do 13 maja 2014 r., na karę grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych po 10 złotych każda oraz za przestępstwo z art. 157 § 2 k.k. popełnione w dniu 23 września 2013 r., na karę grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych po 10 złotych każda. Wobec skazanego orzeczono karę łączną grzywny w wymiarze 180 stawek dziennych po 10 złotych każda (kara łączna grzywny została wykonana);
5. Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku z dnia 17 listopada 2015 r., w sprawie o sygn. akt II K 288/15, za przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 193 k.k. popełnione w dniu 2 sierpnia 2014 r., na karę pozbawienia wolności w wymiarze 8 miesięcy z zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat próby;
6. Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku z dnia 16 września 2019 r., w sprawie o sygn. akt II K 552/18, utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego

w Gdańsku z dnia 7 lutego 2020 r., w sprawie o sygn. akt V Ka 2399/19, za przestępstwo z art. 158 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. popełnione w dniu 2 grudnia 2017 r., na karę pozbawienia wolności w wymiarze 5 miesięcy oraz za przestępstwo z art. 190 § 1 k.k. popełnione w nieustalonym okresie nie wcześniej niż od września 2017 r. i nie później niż do dnia 2 grudnia 2017 r., na karę pozbawienia wolności w wymiarze 3 miesięcy. Wobec skazanego orzeczono karę łączną pozbawienia wolności w wymiarze 6 miesięcy (kara łączna pozbawienia wolności została wykonana w systemie dozoru elektronicznego);

7. Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 14 października 2019 r., w sprawie o sygn. akt IV K 20/19, zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 października 2020 r., w sprawie o sygn. akt II AKa 89/20, za ciąg dwóch przestępstw z art. 157 § 2 k.k. popełnionych w dniu 5 września 2018 r., na karę pozbawienia wolności w wymiarze 10 miesięcy, za przestępstwo z art. 216 § 1 k.k. popełnione w dniu 5 września 2018 r., na karę grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych po 50 złotych każda oraz za przestępstwo z art. 190 § 1 k.k. popełnione w dniu 5 września 2018 r., na karę pozbawienia wolności w wymiarze 3 miesięcy. Wobec skazanego orzeczono karę łączną pozbawienia wolności w wymiarze roku (kara łączna pozbawienia wolności nie została wykonana).

Wyrokiem łącznym z dnia 9 kwietnia 2021 r., sygn. akt IV K 200/20, Sąd Okręgowy w Gdańsku:

- I. na podstawie art. 85 § 1 k.k. w zw. z art. 85a k.k. w zw. z art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 87 § 1 k.k. w zw. z art. 89 § 1a i § 1b k.k. w zw. z art. 569 § 1 k.p.k. w miejsce wymierzonych wobec skazanego W. K. w wyrokach opisanych wyżej w punktach 2 i 3 jednostkowych kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności wymierzył karę łączną 6 miesięcy pozbawienia wolności;
- II. na podstawie art. 85 § 1 k.k. w zw. z art. 85a k.k. w zw. z art. 86 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 569 § 1 k.p.k. w miejsce wymierzonych wobec skazanego W. K. w wyrokach opisanych wyżej w punktach 3 i 4 jednostkowych kar grzywny wymierzył karę łączną grzywny w wymiarze 150 stawek dziennych grzywny po 10 złotych każda;
- III. na podstawie art. 85 § 1 k.k. w zw. z art. 85a k.k. w zw. z art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 569 § 1 k.p.k. w miejsce wymierzonych wobec skazanego W. K. w wyrokach

- opisanych wyżej w punktach 6 i 7 jednostkowych kar pozbawienia wolności wymierzył karę łączną jednego roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności;
- IV. pozostawił do odrębnego wykonania w pozostałym zakresie wyroki opisane w punkcie I, II i III wyroku;
- V. na podstawie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie karne w odniesieniu do wyroków opisanych wyżej w punktach 1, 2 i 5;
- VI. na podstawie art. 577 k.p.k. na poczet orzeczonej w punkcie I wyroku kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył skazanemu okres wykonania kary ograniczenia wolności w sprawie II K 203/14;
- VII. na podstawie art. 577 k.p.k. na poczet orzeczonej w punkcie III wyroku kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył skazanemu okres wykonania kary pozbawienia wolności w sprawie II K 552/18 od dnia 31 lipca 2020 r. do dnia 27 stycznia 2021 r.
- VIII. zwolnił skazanego od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych, w tym opłaty.

Powyższe orzeczenie uprawomocniło się bez postępowania odwoławczego w dniu 14 maja 2021 r.

Od wyroku łącznego Sądu Okręgowego w Gdańsku, kasację złożył Prokurator Generalny. Zaskarżył powyższy wyrok w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w pkt. I jego części dyspozytywnej, na korzyść skazanego, podnosząc zarzut: „rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisów prawa materialnego i procesowego, tj. art. 75 § 4 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 września 2023 r.) i art. 85 § 1 k.k. oraz art. 572 k.p.k. poprzez objęcie węzłem kary łącznej, w pkt. I części dyspozytywnej wyroku, kary 10 miesięcy pozbawienia wolności, orzeczonej z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat próby wyrokiem Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku z dnia 14 kwietnia 2015 r., sygn. akt XI K 571/14 w sytuacji, gdy kara ta nie podlegała łączeniu, z uwagi na niemożność zarządzenia jej wykonania, wobec upływu 6 miesięcy od zakończenia okresu próby”.

Jednocześnie Prokurator Generalny wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i umorzenie postępowania w tym zakresie na podstawie art. 572 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego, wniesiona na korzyść skazanego W. K. okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło jej uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Na wstępie rozważań w przedmiotowej sprawie należy wskazać, że wyroki, co do których w sprawie o sygn. akt IV K 200/20 procedował Sąd Okręgowy w Gdańsku, zostały wydane w okresie obowiązywania czterech stanów prawnych, regulujących wskazaną materię, tj. w stanie prawnym obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r. (wyroki opisane w pkt 1, 2, 3, 4 części wstępnej orzeczenia), w stanie prawnym obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r. do dnia 14 kwietnia 2016 r. (wyrok z pkt. 5 części wstępnej orzeczenia), w stanie prawnym obowiązującym od dnia 15 kwietnia 2016 r. do dnia 23 czerwca 2020 r. (wyrok z pkt. 6 części wstępnej orzeczenia) oraz w stanie prawnym obowiązującym od dnia 24 czerwca 2020 r. (wyrok z pkt. 7 części wstępnej orzeczenia).

Wybierając ustawę, która będzie względniejsza dla sprawcy Sąd Okręgowy w Gdańsku stanął na stanowisku, że przepisami, które dla skazanego W. K. są korzystniejsze, są przepisy obowiązujące od dnia 23 czerwca 2020 r. Wybór tej właśnie ustawy uzasadniała treść przepisu art. 85 § 2 k.k., który pozwalał w stanie prawnym obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r. do dnia 23 czerwca 2020 r. na wydanie wyroku łącznego jedynie w odniesieniu do kar podlegających wykonaniu. W przypadku zatem zastosowania przepisów regulujących omawianą materię we wskazanym okresie, sąd zobligowany byłby do umorzenia postępowania, z uwagi na brak kar nadających się do połączenia węzłem kary łącznej, co byłoby dla skazanego niekorzystne. Jedyną bowiem karą podlegającą wykonaniu przez W. K., była kara wynikająca z wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 14 października 2019 r. o sygn. akt IV K 20/19, zmienionego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 października 2020 r. o sygn. akt II AKa 89/20.

Podzielając wyrażone w tym przedmiocie stanowisko Sądu Okręgowego w Gdańsku, nie sposób nie zauważyć, że Sąd ten dopuścił się jednak błędu w stosowaniu przepisów dotyczących kary łącznej, co skutkowało nieuprawnionym orzeczeniem wobec skazanego, w pkt. I części dyspozytywnej wyroku, kary łącznej 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Jak już wcześniej wskazano Sąd Okręgowy w pkt. I połączył skazanemu kary wymierzone w wyrokach: Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku z dnia 17 kwietnia 2014 r., sygn. akt II K 203/14 oraz Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku z dnia 14 kwietnia 2015 r. o sygn. akt XI K 571/14, odpowiednio w wymiarze 6 miesięcy ograniczenia wolności i 10 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat tytułem próby. Wydając powyższe rozstrzygnięcie sąd meriti przeoczył wszelako treść art. 75 § 4 k.k.

W art. 75 § 1-3 k.k. ustawodawca wskazał przesłanki do zarządzenia przez sąd (obligatoryjnie lub fakultatywnie) wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, przy czym w § 4 tego przepisu (w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 września 2023 r.) zawarł ograniczenie czasowe zastrzegając, iż zarządzenie wykonania kary nie może nastąpić później niż w ciągu 6 miesięcy od zakończenia okresu próby.

Przywołany wyrok Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku o sygn. akt XI K 571/14 uprawomocnił się w dniu 22 kwietnia 2015 r. (k. 128 akt o sygn. XI K 571/14), a zatem zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej tym wyrokiem, w świetle przepisu art. 75 § 4 k.k., mogło nastąpić do dnia 22 października 2019 r. Z akt sprawy nie wynika, aby sąd zarządził wykonanie wobec W. K. warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności. Orzeczona tym wyrokiem grzywna została natomiast spłacona przez skazanego w dniu 16 stycznia 2017 r. (k. 91 akt o sygn. Wo 14/17 - kdł. 566/15). W konsekwencji, zarządzeniem z dnia 23 października 2019 r., wobec upływu okresu próby i kolejnych 6 miesięcy, sprawa ta została zakreślona w wykazie „Wzaw” (k. 85 akt o sygn. Wzaw 360/15).

Zgodnie z art. 85 § 1 k.k. sąd orzeka karę łączną, jeżeli sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu, biorąc za podstawę kary z osobna wymierzone za zbiegające się przestępstwa. Przywołany przepis wymaga zatem, aby wymierzone kary były tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu.

Brak zarządzenia wobec skazanego wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem o sygn. akt XI K 571/14 oraz upływ – przed datą wydania wyroku łącznego – terminu w jakim kara ta mogła zostać wprowadzona do wykonania

powoduje, że objęcie wyrokiem łącznym tej kary nie było możliwe, bowiem kara powyższa nigdy do wykonania nie mogła zostać już wprowadzona (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 12 kwietnia 2013 r., III KK 401/12, OSNKW 2013, z. 8, poz. 68; z dnia 10 kwietnia 2018 r., III KK 99/18).

Dla kwestii tej nie ma przy tym znaczenia, że nie nastąpiło zatarcie skazania w sprawie XI K 571/14, które stosownie do treści art. 76 § 1 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 września 2023 r.) mogło nastąpić z mocy prawa z upływem 6 miesięcy od zakończenia okresu próby. Z uwagi bowiem na popełnienie przez W.K. kolejnych przestępstw, a w konsekwencji wydanie kolejnych wyroków, skazanie powołanym wyrokiem, pomimo upływu terminu wynikającego z treści art. 75 § 4 k.k. oraz wykonania przez wymienionego kary grzywny, nie mogło ulec zatarciu, a to z powodu braku spełnienia wymogów wskazanych w art. 108 k.k., tj. jednoczesnego zatarcia wszystkich skazań.

Mając na uwadze przedstawione rozważania należy stwierdzić, że Sąd Okręgowy w Gdańsku, stosując zatem w sposób prawidłowy przepisy art. 75 § 4 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 września 2023 r.) i art. 85 § 1 k.k., winien był dojść do przekonania, iż brak jest podstaw do wydania wyroku łącznego i orzeczenia kary łącznej obejmującej: karę 6 miesięcy ograniczenia wolności orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku z dnia 17 kwietnia 2014 r., sygn. akt II K 203/14 oraz karę 10 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat tytułem próby orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku z dnia 14 kwietnia 2015 r., sygn. akt XI K 571/14 i w związku z tym – na podstawie art. 572 k.p.k. – umorzyć postępowanie w tym zakresie.

Wydając orzeczenie odmienne, Sąd ten rażąco naruszył wskazane przepisy, co miało istotny wpływ na treść wydanego wyroku, albowiem skutkowało nieuprawnionym objęciem węzłem kary łącznej kary ograniczenia wolności oraz kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, której do wykonania nie można było już wprowadzić, orzeczonych wyrokami opisanymi w pkt. 2 i 3 części wstępnej wyroku i wymierzeniem skazanemu kary 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Na skutek wadliwego zastosowania przepisów prawa procesowego i materialnego wskazanych w zarzucie kasacji, sąd połączył kary o charakterze wolnościowym i wymierzył karę łączną o charakterze izolacyjnym, co w sposób oczywisty nastąpiło z pokrzywdzeniem skazanego.

Wobec powyższego należało uchylić wyrok w zaskarżonej części i umorzyć postępowanie w tym zakresie (pkt I wyroku łącznego) na podstawie art. 572 k.p.k.

Z przedstawionych wyżej względów Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku.

Jednocześnie, wobec treści rozstrzygnięcia, należało obciążyć – w tej części – Skarb Państwa kosztami procesu (art. 632 pkt 2 k.p.k.).

[ał]

[PGW]